

10. Befolkningsutviklingen

Den raske befolkningsveksten de siste årene fortsatte i 2009. Veksten ble den nest høyeste i norsk historie, bare litt lavere enn i 2008. Den høye veksten skyldes fortsatt høy innvandring, om enn litt lavere enn i 2008. Dessuten fortsatte fødselstallet å øke mens antall dødsfall gikk litt ned, slik at fødselsoverskuddet økte noe. Utvandringen økte en del, slik at nettoinnvandringen ble betydelig lavere enn i 2008, men utgjorde likevel om lag 2/3 av befolkningsveksten. 2009 var det første året siden 2002 med nedgang i innvandringsoverskuddet. Den prosentvise befolkningsveksten var litt lavere enn i 2008, men fortsatt blant de høyeste på over hundre år.

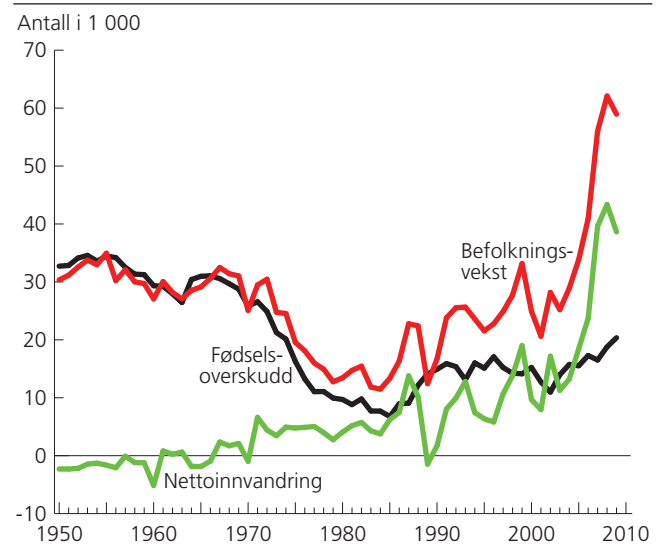
10.1. Fødsler

Fødselstallet var omtrent 1 300 høyere i 2009 enn året før. Det har vokst jevnt siden 2002 og er nå oppe i nesten 62 000, det høyeste tallet siden 1972. Fødselstallet for 2009 ligger litt over det som ble beregnet i siste befolkningsframskriving.

Samlet fruktbarhetstall (SFT) for 2009 er beregnet til 1,98 per kvinne. Dette er også litt høyere enn året før, og en fortsettelse av en stigende utvikling, med en økning på 1/4 barn per kvinne siden 2002. Et SFT på 1,98 er bare ubetydelig lavere enn reproduksjonsnivået på 2,06-2,07 barn per kvinne.

I 2008 var SFT noe høyere for innvandrede kvinner (2,32) enn for hele befolkningen (1,96), se figur 10.3. SFT for innvandrede kvinner har avtatt betydelig siden 1990, da det var på 2,62. SFT for innvandrerkvinner har altså falt samtidig som antall innvandrere har økt. Veksten i SFT for hele befolkningen skyldes derfor vekst i fruktbarheten blant kvinner som ikke er innvandrere.

Figur 10.1. Befolkningsvekst, fødselsoverskudd og nettoinnvandring

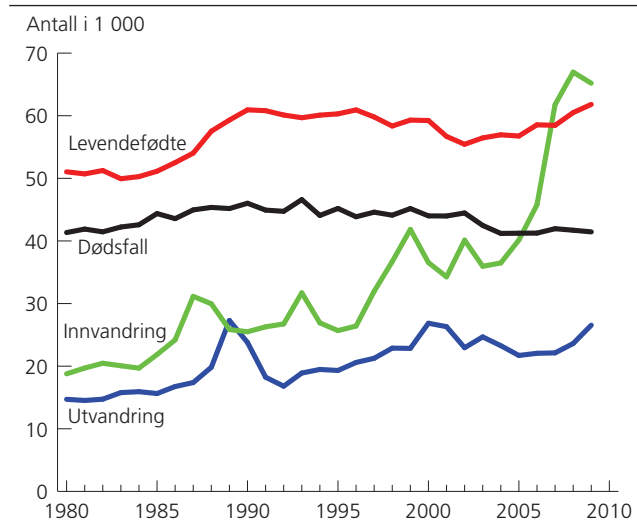
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Tabell 10.1. Befolkningsendringer

År	Folketall per 1.1.	Levende-fødte	Dødsfall	Innvandring	Utvandring	Nettoinnvandring	Fødselsoverskudd	Befolkningsvekst ¹	Innenlandske flyttinger
1991-1995 gjennomsnitt	4 299 171	60 196	45 102	27 465	18 546	8 919	15 094	24 025	170 573
1996-2000 gjennomsnitt	4 420 819	59 522	44 348	34 690	22 885	11 805	15 174	26 696	191 433
2001-2005 gjennomsnitt	4 552 715	56 459	42 671	37 395	23 782	13 613	13 788	27 357	195 237
2006	4 640 219	58 545	41 253	45 776	22 053	23 723	17 292	40 915	202 009
2007	4 681 134	58 462	41 954	61 774	22 122	39 652	16 508	56 037	210 679
2008	4 737 171	60 497	41 712	66 961	23 615	43 346	18 785	62 081	198 877
2009	4 799 252	61 807	41 449	65 186	26 549	38 637	20 358	58 947	200 494
2010	4 858 199								
		Per 1 000 innbyggere							
1991-1995 gjennomsnitt		14,0	10,5	6,4	4,3	2,1	3,5	5,6	39,6
1996-2000 gjennomsnitt		13,4	10,0	7,8	5,2	2,7	3,4	6,0	43,2
2001-2005 gjennomsnitt		12,4	9,3	8,2	5,2	3,0	3,0	6,0	42,8
2006		12,6	8,9	9,8	4,7	5,1	3,7	8,8	43,3
2007		12,4	8,9	13,1	4,7	8,4	3,5	11,9	44,7
2008		12,7	8,7	14,0	5,0	9,1	3,9	13,0	41,7
2009		12,8	8,6	13,5	5,5	8,0	4,2	12,2	41,5

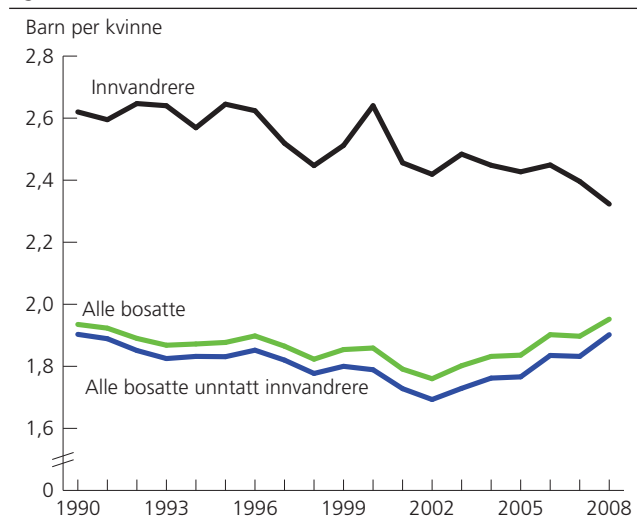
¹ Folketilveksten er regnet som differensen mellom folketallet den 1. januar i påfølgende år.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 10.2. Født, dødsfall, inn- og utvandring

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 10.3. Samlet fruktbarhetstall etter innvandrersstatus

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Innvandringen bidrar til en ganske sterk vekst i antall kvinner i aldersintervallet 20-44 år, som står for 98 prosent av alle fødsler. Uten innvandringsoverskudd ville antall kvinner i denne aldersgruppen synke framover. Innvandring bidrar altså til høyere fødselstall både ved at innvandrerkvinner får litt flere barn enn andre og ved at mange innvandrerkvinner er i en alder hvor det er vanlig å få barn.

Siden 1970-tallet har fødealderen i Norge økt betydelig. Gjennomsnittsalderen ved første fødsel økte fra 25,1 år i 1987 til 28,1 år i 2005, men har siden vært stabil. Den «hypotetiske» medianalderen for første fødsel (dvs. at den ikke er påvirket av variasjoner i størrelsen på årskullene) er nå 29,6 år, ca 2 år høyere enn på 1980-tallet. De siste årene har fødselsratene økt for de fleste aldersgrupper i fruktbar alder. Utviklingen siden 1970 med synkende fødselsrater for kvinner under ca 30 år har snudd (bortsett fra for tenåringer).

Fruktbarhetsnivået i Norge er fortsatt blant de høyeste i Europa, trolig bare lavere enn Irland og Island i 2009

Boks 10.1. Begreper

Befolningsstatistikken omfatter personer som er registrert som bosatt i folkeregisteret, det vil si personer som bor her fast eller som har til hensikt å ha sitt faste bosted i Norge i minst et halvt år og som har gyldig oppholdstillatelse. Nordiske borgere har automatisk gyldig oppholdstillatelse, men ikke på individuell basis. Det samme gjelder for andre borgere av EU-land etter 1. oktober 2009, med unntak for borgere av Bulgaria og Romania. Det er imidlertid mange som arbeider i Norge som ikke kommer med i statistikken, bl.a. personer på korttidskontrakter. Det oppholder seg også en del personer i Norge uten tillatelse, se <http://www.ssb.no/vis/magasinet/analyse/art-2008-06-23-02.html>. Endelig inkluderer statistikken personer som har flyttet til utlandet uten at dette er registrert.

Forventet levealder er det antall år en person i en gitt alder kan forventes å leve under gjeldende dødelighetsforhold i en periode, som regel et kalenderår. Dette er et hypotetisk mål, ofte kalt for periodelevealderen. Forventet levealder beregnes i en dødelighetstabell fra de aldersavhengige dødssannsynlighetene for et gitt år for hvert kjønn og for ulike alderstrinn. Det er vanligst å publisere dette for alder 0, det vil si *forventet levealder ved fødselen* (se figur 10.5). Den faktiske levealderen for en kohort (se nedenfor) kan vi imidlertid først få vite når det ikke er noen gjenlevende i kohorten, dvs. etter over hundre år. På grunn av dødelighetsnedgangen de siste to hundre år, er forventet levealder på kalenderårsbasis systematisk lavere enn for kohorter.

Framskrivning av befolkningen ble sist gjort av SSB for perioden 2009-2060 og publisert 11. juni 2009, se <http://www.ssb.no/folkfram/>. Samtidig ble det publisert en framskrivning av innvandrerbefolkningen, se <http://www.ssb.no/innvfram/>. Nye befolkningsframskrivinger vil bli lagt fram 14. juni 2010. Det er gjort alternative antakelser om de fire komponentene i framskrivningen, *fruktbarhet (barnetall)*, *levealder*, *innenlands flytting (mobilitet)* og *nettoinnvandring*. Antakelsene har fått betegnelsene L (lav), M (mellom), H (høy), K (konstant, gjelder levealderen) eller 0 (gjelder innenlandske flyttinger og nettoinnvandring). Hovedalternativet for framskrivning av befolkningen er gitt navnet MMMM, som står for mellomnivået for hver komponent.

Innvandrere er personer som en eller annen gang har innvandret til Norge etter å ha vært bosatt i et annet land. Norskfødte med innvandrerforeldre er født i Norge og har to foreldre som er innvandrere. Personer med annen innvandringbakgrunn omfatter utenlandsfødte med én norskfødt forelder, norskfødte med én utenlandsfødt forelder, og utenlandsfødte med norskfødte foreldre (inkluderer utenlandsadopterte). SSBs terminologi på dette området ble endret i 2008, se <http://www.ssb.no/innvandring/>.

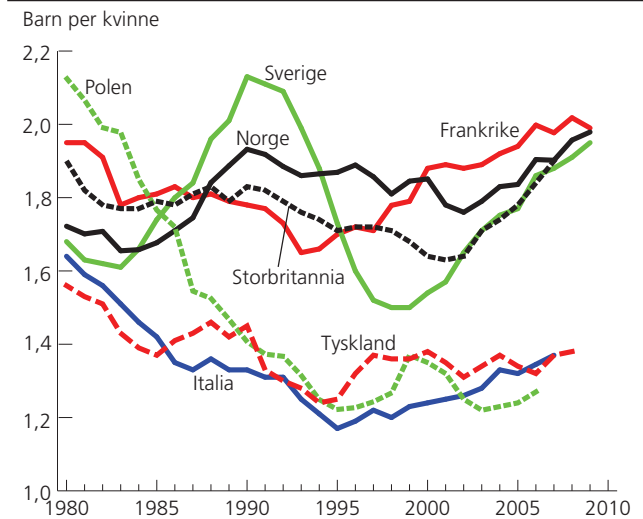
Innvandringsgrunn er grunn til første innvandring, slik grunnen framkommer i utlendingsforvaltningens registre, og slik den ellers kan avledes fra ulike relevante variabler, se <http://www.ssb.no/innvgrunn/>. De viktigste innvandringsgrunnene som blir registrert er arbeid, familie, flukt og utdanning.

Kohort: En gruppe personer som har opplevd noe i samme periode, som å bli født, gifte seg eller studere. Brukes mest om fødselskohorter.

Nettoinnvandring, også kalt innvandringsoverskudd, er forskjellen mellom antall personer som flytter inn og som flytter ut av landet

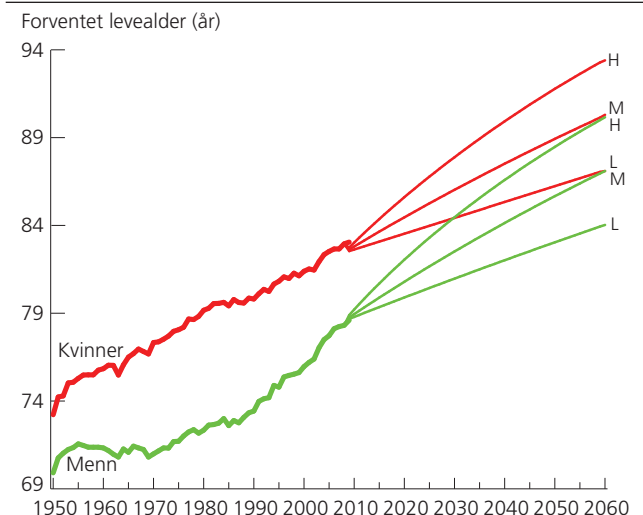
Samlet fruktbarhetstall beregnes som summen av ettårige aldersavhengige fruktbarhetsrater 15-49 år. Det kan tolkes som antall barn hver kvinne i gjennomsnitt vil føde under forutsetning av at fruktbarhetsmønsteret i perioden varer ved og at dødsfall ikke forekommer. For at det ikke skal bli befolkningsnedgang på lang sikt, må SFT være større enn 2,07 barn, når vi ser bort fra inn- og utvandring.

Figur 10.4. Samlet fruktbarhetstall i noen europeiske land

Kilde: Statistisk sentralbyrå, EUROSTAT og statistikkbyråene i Frankrike og Sverige.

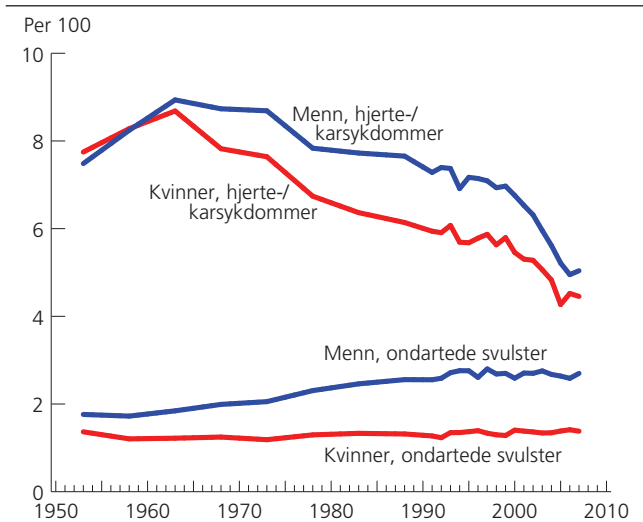
Figur 10.5. Forventet levealder ved fødselen, registrert og framskrevet i 2009

H = høy, M = middels og L = lav, i følge alternativene for befolkningsframskrivningene 2008-2060, se boks 10.1 og <http://www.ssb.no/folkfram/>.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 10.6. Dødelighet etter dødsårsak for personer 80 år og over. Per 100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

(tall mangler), og omtrent likt med Frankrike, se figur 10.4. I de nordiske landene, samt Frankrike, Irland og Storbritannia, har SFT vært over 1,8 barn per kvinne de siste 3-4 årene. Disse landene har hatt økende fruktbarhet siden 2002. I Sverige og Frankrike, som begge har en offentlig politikk for å påvirke barnetallet, begynte fruktbarheten å øke enda tidligere. Det har etter hvert blitt svært små forskjeller mellom de fire største nordiske landene. I 2008 var SFT 2,14 i Island (høyest i Europa), 1,91 i Sverige, 1,89 i Danmark og 1,85 i Finland. Den relativt høye fruktbarheten i Norden må ses i sammenheng med gunstige familie- og velferdsordninger som gjør det enklere for foreldre å kombinere barn og yrkesaktivitet.

I de fleste andre europeiske land er fruktbarheten gjennomgående svært lav. Samlet fruktbarhetstall for de gamle EU-landene (EU-15) er i gjennomsnitt 1,5 barn per kvinne. Sør- og Øst-Europa har lavest fruktbarhet, både i Europa og i verden som helhet. Blant EU-medlemmene var den i 2007 lavest i Slovakia (1,24) og Polen (1,27) i øst, og i Tyskland (1,32) og Italia (1,32 i 2005) i vest. I 2006, som er de siste året vi har relativt komplette data for, var SFT under 1,4 i nesten alle østeuropeiske land, lavest i Moldova med 1,2. I Vest-Europa var SFT under 1,4 i samtlige land i sør. Konsekvensen av dette er fallende folketall og en sterkt aldrende befolkning. For eksempel er Tysklands folke- mengde er beregnet å synke fra 82 mill. i 2008 til mellom 65 mill. og 70 mill. i 2060 (Statistisches Bundesamt Deutschland).

Ett av trekkene ved det høye fruktbarhetsnivået i Norge, er at det er få kvinner som ikke får barn. Selv om barnløsheten er relativt lav, har den økt litt for etterkrigskohortene, fra 9 prosent av 1950-kohorten til 12,5 prosent av 1963-kohorten. I mange andre europeiske land er den betydelig høyere. Høyest er barnløsheten i Tyskland, der 22 prosent av 1962-kohorten ikke har fått barn. Andelen av norske kvinner som bare får ett barn har heller ikke økt mye, fra 13 prosent av 1950-kohorten til 14 prosent av 1963-kohorten. For de samme kohortene har det vært en nedgang i andel tobarnskvinner, fra 45 til 39,5 prosent, og en liten økning av kvinner med 3 og 4 barn (alle andeler registrert ved 45 år).

10.2. Dødsfall og levealder

Antall dødsfall gikk ned til 41 400 i 2009. Dette er omtrent som beregnet i høyalternativet i siste befolkningsframskrivning og innebærer en reduksjon av dødeligheten. Ved uendret kjønns- og aldersspesifikk dødelighet, ville antall dødsfall ha økt fordi antall eldre i befolkningen for tiden går opp.

Forventet levealder ved fødselen har økt nesten uavbrutt i omtrent 200 år, gjennomsnittlig med litt over 0,2 år per kalenderår. Økningen har vært særlig sterk de siste 20 år, spesielt for menn. I 2009 økte levealderen med 0,3 år til 78,6 år for menn og med 0,1 år til 83,1 år for kvinner. Dette er de høyeste tallene som noen gang

er registrert for Norge. Forskjellen mellom kjønnene har sunket fra 6,9 år i 1986 til 4,5 år i 2009. Det er grunnleggende biologiske årsaker til at menn vanligvis lever kortere enn kvinner. Ulikheter i atferd kan forsterke eller svekke dødelighetsforskjellene. Vi regner med at levealdersforskjellen vil avta til 3-4 år, slik det var på 1950-tallet i mange land.

Den betydelige økningen av levealderen har bl.a. sammenheng med en sterk nedgang i dødeligheten av hjerte- og karsykdommer, som vist i figur 10.6 for personer 80 år og over. Årsakene til nedgangen er trolig flere: Endret livsstil (færre som røyker, sunnere kosthold, mer mosjon), forebygging (bl.a. blodtrykkssenkende medisiner) og behandling (bl.a. raskere og mer adekvat intervensjon ved hjertesvikt og hjertesykdom).

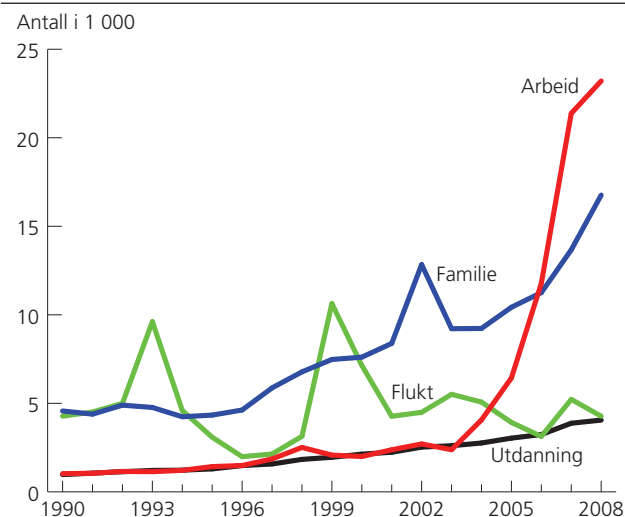
Sammenliknet med andre land har Norge høy levealder, men vi er ikke lenger i toppen slik som fram til 1950-tallet. Spesielt er det kvinnene som har sakket akterut. I 2006 var det i Europa tre land hvor mennene og sju land hvor kvinnene lever lenger enn de norske. Det er fortsatt japanske kvinner som kan forvente å leve lengst i verden, hele 86,1 år i 2008.

10.3. Inn- og utvandring

Innvandringen til Norge er fortsatt høy. I 2009 ble 65 000 personer registrert som innflyttet til Norge, 2 000 færre enn i 2009, men likevel det nest høyeste nivået noen gang. Samtidig økte tallet på registrerte utvandrede markert, med ca 3 000, slik at nettoinnvandringen gikk noe ned, til 39 000. Dette er det tredje høyeste nivået som noen gang er registrert (se tabell 10.1 og figurene 10.1 og 10.2). Nedgangen i innvandringen og økningen i utvandringen er ikke overraskende, etter at finanskrisen inntrådte høsten 2008 og etterspørselen etter arbeidskraft sank betydelig, men endringene er kanskje mindre enn ventet.

I årene 2003-2008 var det særlig arbeidsinnvandringen som økte, sammen med en viss økning i familieinnvandringen, se figur 10.7. Etter 2008 vet vi ikke hvilke

Figur 10.7. Innvandring etter registrert innvandringsgrunn 1990-2008

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

innvandringskategorier som har endret seg, da tall for innvandringsgrunn for 2009 ikke foreligger ennå. Imidlertid indikerer tall for enkeltland og grupper av land at det er arbeidsinnvandringen som har sunket mest. Tabell 10.2 og figur 10.8 viser at det vesentlig er nettoinnvandringen av statsborgere fra EU-land som har sunket. Det største unntaket er nordiske statsborgere, der det har vært en stor økning. Også for borgere av land i Øst-Europa var det en nedgang fra 2008. For afrikanere har det vært en liten økning, mens det for statsborgere fra andre regioner i verden var små endringer.

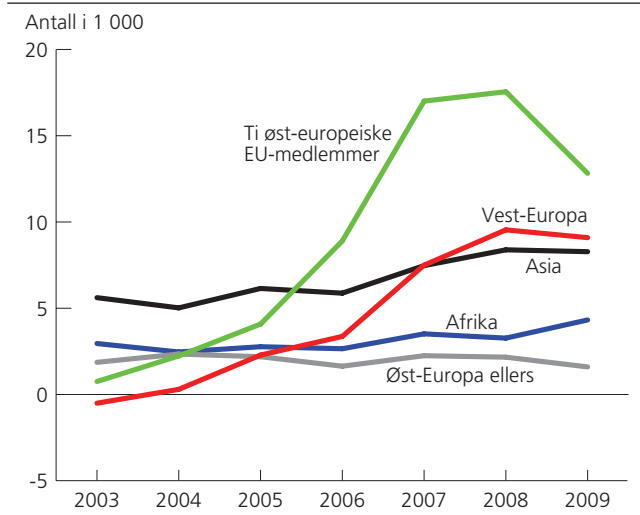
De største nettoinnvandringsstrømmene til Norge i 2007, 2008 og 2009 besto av statsborgere fra Polen, Sverige, Tyskland og Litauen, alle dominert av arbeidsinnvandring (se tabell 10.3), men med en stor nedgang av polakker og tyskere fra 2008 til 2009. Polakkene beholdt førsteplassen, men innvandringsoverskuddet til Norge ble nesten halvert, fra 12 000 til 6 900, like mye som økningen fra 2006 til 2008 (se figur 10.9).

Tabell 10.2. Nettoinnvandring etter statsborgerskap for grupper av land

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
I alt	11 285	13 211	18 439	23 723	39 652	43 346	38 638
Norge	-1 157	-797	-288	-1 212	-522	-317	336
Norden ellers	-58	-266	643	1 388	2 628	3 557	4 468
Vest-Europa ellers	711	1 361	1 929	3 190	5 391	6 303	4 288
Ti østeuropeiske EU-medlemmer	753	2 235	4 080	8 899	17 006	17 550	12 820
Øst-Europa ellers	1 865	2 344	2 190	1 641	2 249	2 164	1 599
Afrika	2 954	2 464	2 770	2 653	3 515	3 268	4 322
Asia	5 613	5 021	6 146	5 874	7 471	8 386	8 279
Nord-Amerika	-143	112	172	286	431	583	449
Latin-Amerika	505	433	611	641	834	930	785
Australia og New Zealand	39	69	24	149	188	104	111
Oseania ellers	2	0	-2	2	4	8	0
Statsløs og uoppgitt	201	235	164	212	457	810	1 181

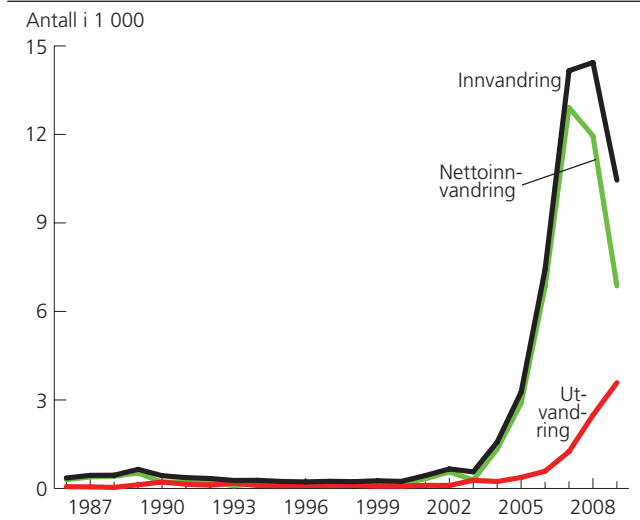
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 10.8. **Nettonnvandring etter statsborgerskap for grupper av land**

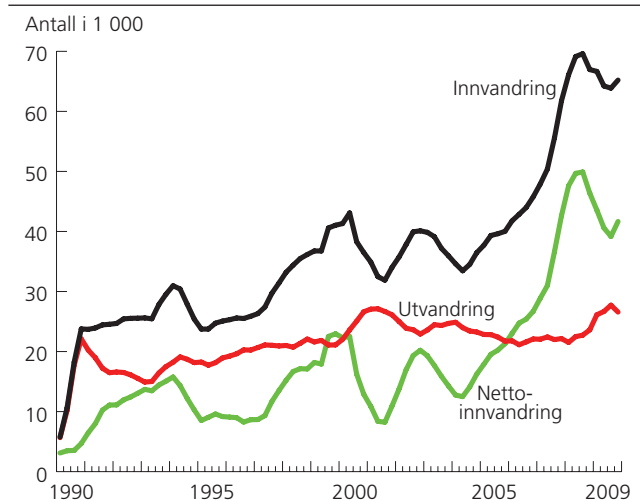
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 10.9. **Inn- og utvandring av polske statsborgere**

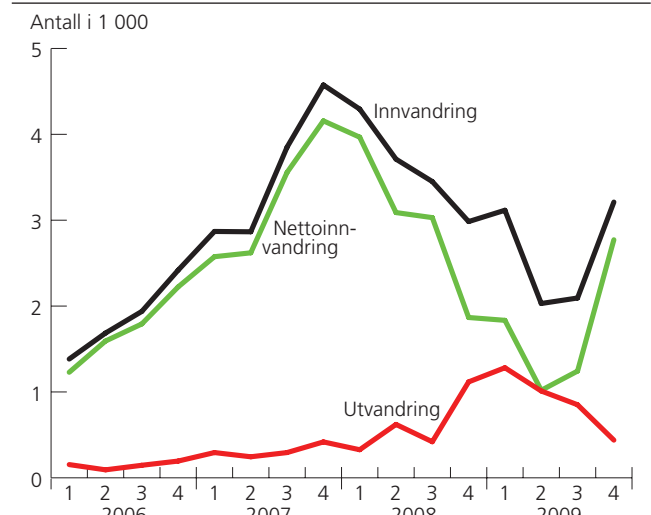
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 10.10. **Inn-, ut- og nettoinnvandring for de siste fire kvartaler. 1 4. kvartal 1990 – 4. kvartal 2009**

¹ Figuren viser summen av migrasjonstall for inneværende kvartal og de tre foregående kvartalene.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 10.11. **Kvartalstall for inn- og utvandring av polske statsborgere, 2006-2009**

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Den nasjonaliteten som har hatt størst relativ endring de siste årene, er imidlertid islendinger, som økte innvandringen til Norge fra mellom 250 og 350 i årene 2003-2008 til hele 1 600 i 2009. Dette medførte at islendingenes flytteoverskudd til Norge økte fra ca 150 i 2008 til ca 1 300 i 2009, dvs. fra en 40. til en 7. plass. Forklaringen på dette er den alvorlige økonomiske krisen på Island, som førte til at innvandringsoverskuddet til Island fra utlandet sank fra +1 100 i 2008 til -4 800 i 2009, det største underskuddet siden registreringene begynte (Hagstofa Íslands). Tretti prosent av utvandringen av islandske statsborgere fra Island i 2009 gikk til Norge. Den 1.1.2009 bodde det 4 004 islandske statsborgere i Norge, litt flere enn året før. Tall for statsborgerskap per 1.1.2010 er ikke tilgjengelig ennå, men migrasjonstallene indikerer en økning på rundt 1/3.

Flytteoverskuddet til Norge økte også betydelig for latviere (vesentlig arbeidsinnvandring) og for borgere på flukt (medregnet tilknyttet familieforening) fra Eritrea, Afghanistan, statsløse (flest palestinere), Etiopia og Iran.

Kvartalstall kan gi et mer nyansert bilde enn tall for hele år. Det må imidlertid understrekes at tall for kvartaler (som for hele året) kan påvirkes av endringer i administrative rutiner og saksbehandlingsskapasitet i Utlendingsdirektoratet, politidistriktene og de lokale folkeregistrene. Tidfestingen av faktisk innflytting til kvartal kan være noe usikker. Man bør derfor ikke legge stor vekt på endringer i flyttetall fra kvartal til kvartal, men legge vekten på utviklingen over litt lenger sikt. Særlig viktige endringer i 2009 var at 1. mai 2009 ble overgangsordningen opphevet for polske og andre borgere fra EU-landene i Øst-Europa, og 1. oktober ble ordningen med arbeids- og oppholdstillatelser for ikke-nordiske borgere av medlemsland i EU erstattet av en registreringsordning, begge deler med unntak for borgere av Bulgaria og Romania. I praksis kan dette ha ført til en utsettelse av meldinger om flytting til Norge for mange i de berørte grupper til etter 1. oktober, for

Tabell 10.3. Inn- og utvandring i 2009 og 2008 etter statsborgerskap for 20 land med størst nettotall

Rang	Land	Til Norge		Fra Norge		Nettoinnvandring	
		2009	2008	2009	2008	2009	2008
1	Polen	10 451	3 578	6 873	11 951		
2	Sverige	6 033	3 104	2 929	2 957		
3	Litauen	3 196	567	2 629	2 382		
4	Tyskland	2 818	965	1 853	3 472		
5	Eritrea	1 670	16	1 654	770		
6	Afghanistan	1 386	36	1 350	763		
7	Island	1 584	320	1 264	149		
8	Statsløs	1 214	33	1 181	810		
9	Thailand	1 308	141	1 167	1 177		
10	Somalia	1 270	106	1 164	1 118		
11	Filippinene	1 673	595	1 078	1 381		
12	Latvia	1 129	125	1 004	528		
13	Irak	1 191	208	983	1 071		
14	Romania	1 142	184	958	1 031		
15	Storbritannia	1 256	571	685	675		
16	Russland	999	322	677	975		
17	Etiopia	631	99	532	361		
18	Kina	849	339	510	523		
19	Pakistan	652	168	484	456		
20	Iran	522	69	453	334		

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

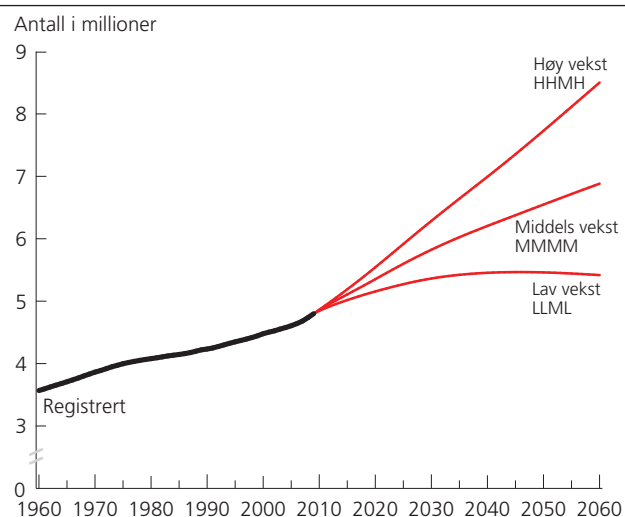
flyttinger til Norge som faktisk fant sted i perioden 1. juli – 30. september 2009.

Figur 10.11 viser at innvandringen (og innvandringsoverskuddet) av polske statsborgere nådde toppen i 4. kvartal 2007, altså før finanskrisen begynte, og deretter sank sterkt til 2. kvartal 2009. Siden har innvandringen av polakker igjen økt betraktelig. Dessuten ser vi at utvandringen av polakker kulminerte allerede i 1. kvartal 2009 og siden gikk ned. Regelendringene kan forklare noe av den sterke økningen fra 3. til 4. kvartal 2009.

Siden polakker utgjør en så stor del av innvandringen til Norge, blir inntrykket nokså annerledes når polakene holdes utenfor. Da preges bildet av store variasjoner i innvandringen fra år til år, bare med en svak øking de siste årene.

10.4. Folketall og aldersfordeling

Norges folkemengde per 1.1.2010 var 4,86 mill, en økning fra 4,80 mill året før. Folkemengden vil trolig passere 5 millioner i 2012 og fortsette å stige de neste 50 årene, til rundt 6,9 millioner i 2060 (MMMM). Veksten vil bli betydelig framover, gitt de fleste kombinasjoner av alternative forutsetninger. Den viktigste grunnen til dette er at innvandringsoverskuddet i både høy- og mellomalternativet er antatt å være høyt de nærmeste årene og forbli på et ganske høyt nivå gjennom framskrivingsperioden. Det er imidlertid stor usikkerhet knyttet til størrelsen på nettoinnvandringen. De ulike alternativene antyder at folketallet i 2060 vil ligge et sted mellom 5,4 og 8,5 millioner (LLML og HHMH), se figur 10.12. Ytteralternativene er imidlertid lite realistiske, da vi anser det for lite sannsynlig at

Figur 10.12. Folkemengde, registrert og framskrevet i 2009¹

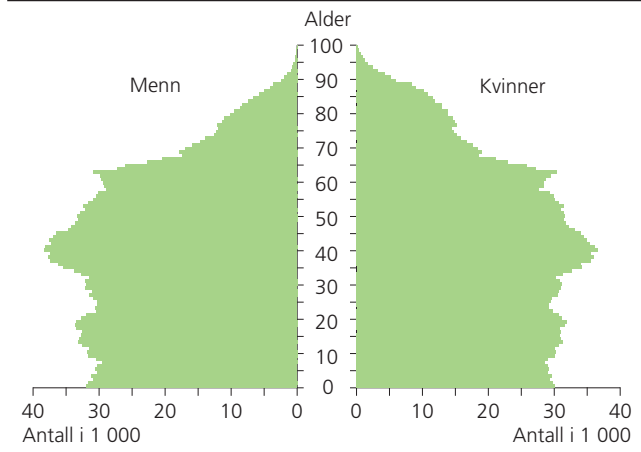
¹ For forklaring av alternativene, se boks 10.1 Kilde: Statistisk sentralbyrå. Kilde: Statistisk sentralbyrå.

kombinasjonen av de laveste (eller høyeste) anslagene for alle komponenter (fruktbarhet, levealdersvekst og nettoinnvandring) inntreffer samtidig og over lengre tid.

Befolkningsveksten i alternativet uten nettoinnvandring, men med referansebanens forutsetninger om fruktbarhet og levealder (MMMM) er svak og faller fra 17-18 000 de første årene og blir liten eller negativ i siste halvdel av framskrivingsperioden. Samlet tilvekst i folketallet vil uten innvandringsoverskudd være på beskjedne 400 000, noe som tilsier at over 80 prosent av veksten i referansebanen (MMMM) skyldes det forventede innvandringsoverskuddet. Nedgang i folketallet får vi rundt 2045 bare dersom fruktbarheten faller til 1,6 barn per kvinne og det samtidig blir liten innvandring og liten vekst i levealderen, eller at nettoinnvandringen blir null i årene framover.

Vi er i startgropen til å få en betydelig eldre befolkning. På grunn av de små fødselskullene fra slutten av 1920-årene til begynnelsen av 1940-årene, som vist i figur 10.13, sank antall personer over 67 år fra en topp på 622 000 i 1995-96 til 603 000 i 2004. Antall personer 67 år og eldre vil nå vokse fra 625 000 i 2010 til rundt 716 000 i 2015. se figur 10.14. Merk at økningen i antall eldre framover skyldes både antatt dødelighetsnedgang og fortsatt høy innvandring. Antall eldre vil derfor øke framover med mindre vi får en dramatisk økning i dødeligheten eller en kraftig emigrasjon av eldre, begge deler lite sannsynlig.

Det står i dag 4,8 personer i yrkesaktiv alder, 20-66 år, bak hver person 67 år og over. (Dette forholdstallet, *potential support ratio*, er det omvendte av forsørgerbyrden for eldre, *old age dependency ratio*). Etter en langvarig nedgang har tallet økt fra 4,1 fra begynnelsen av 1990-tallet på grunn av de små kullene fra 1920/1940-tallet. Fra 2012 vil imidlertid forholdstallet synke raskt.

Figur 10.13. **Befolkningen etter kjønn og alder per 1.1.2010**

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

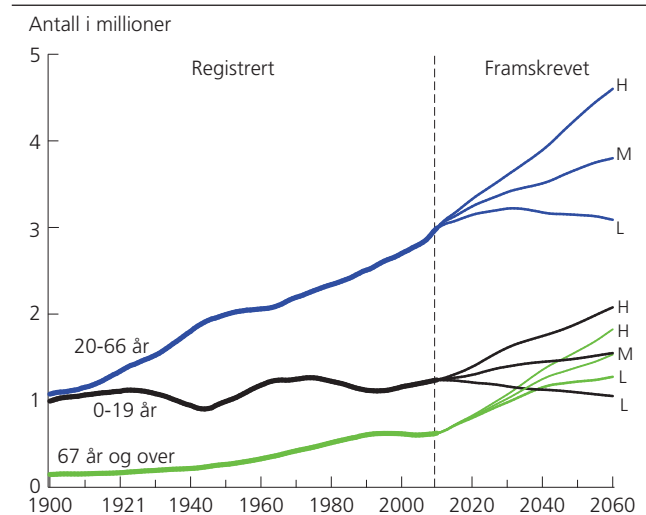
10.5. Regional befolkningsutvikling

I 2009 flyttet 200 000 personer fra en kommune til en annen. Dette er om lag 1 000 flere enn året før og tallet ligger fortsatt på et høyt nivå, på tross av en viss konjunkturedgang.

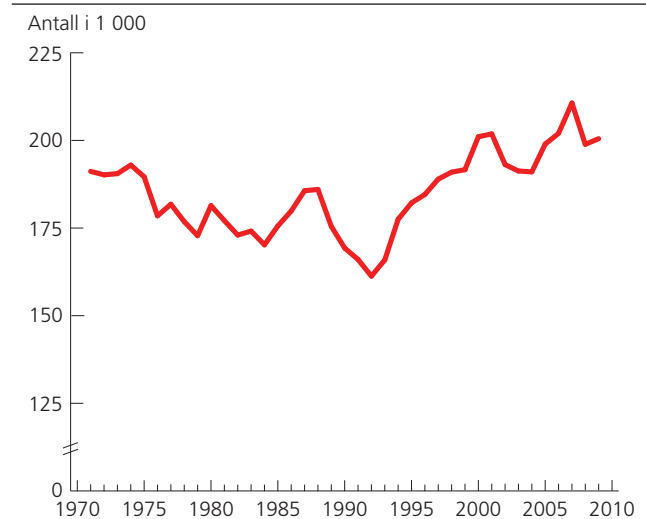
Hovedstrømmen av flyttingene går fortsatt til sentrale strøk, noe som har medført at befolkningens geografiske fordeling er blitt mer sentralisert i løpet av 2009, på samme måte som i de foregående 20-30 år. Folketallet i de mest sentrale kommunene, det vil si de største byene og tilhørende omegnskommuner, steg med 1,6 prosent, mens folketallet bare økte med 0,1 prosent i de minst sentrale kommunene, det vil si utkantkommunene. Dette medførte at per 1. januar 2010 bodde 67 prosent av befolkningen i de mest sentrale kommunene, mot 61,4 prosent i 1980, se figur 10.16.

Av fylkene var det i 2009 Oslo som vokste mest, med hele 2,0 prosent. Dette skyldes både et stort fødselsoverskudd og et stort flytteoverskudd fra utlandet, begge deler på om lag 6 000. Oslo hadde imidlertid flytteunderskudd i forhold til resten av landet. I Nord-Norge, som stort sett har hatt synkende folkemengde de siste årene, økte folketallet med 0,5 prosent. Den store innflyttingen fra utlandet er spredd over hele landet, selv om de fleste flytter til de største byene. Samtlige fylker hadde flytteoverskudd fra utlandet, mens tolv fylker hadde flytteunderskudd i forhold til andre fylker i Norge. Størst var dette i Nordland og Sogn og Fjordane.

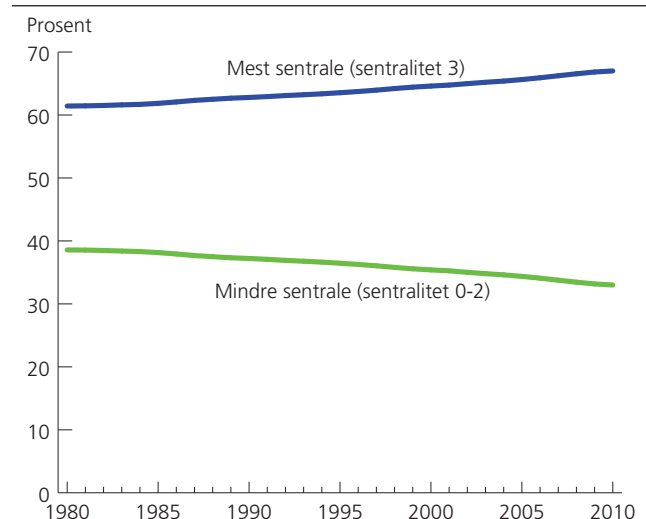
Antall kommuner som opplevde befolkningsnedgang sank ytterligere, fra 232 i 2006 til 119 i 2009, det laveste tallet siden 1982. Innvandringen har hatt en positiv effekt på folketallet i nesten samtlige kommuner og ikke bare de største byene. Ti kommuner hadde flytteunderskudd fra utlandet i 2009, mot fem i 2008. Uten inn- og utvandring ville folketallet ha sunket i hele 261 kommuner, litt flere enn i 2008 (251 kommuner). Imidlertid får det sentrale østlandsområdet så stor andel av innvandringen at resultatet blir en stadig høyere sentralisering av bosettingsmønsteret.

Figur 10.14. **Antall personer i brede aldersgrupper, registrert og framskrevet i 2009¹**

¹ For forklaring av alternativene, se <http://www.ssb.no/emner/02/03/folkfram/>
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 10.15. **Innenlandske flyttinger¹**

¹ Flyttinger over kommunegrenser.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 10.16. **Andel av befolkningen i de mest sentrale¹ og de øvrige kommuner**

¹ Kommuner med befolkningstygndepunkt innenfor 75 minutters reisetid (90 minutter for Oslo) fra et tettsted med minimum 50 000 innbyggere med raskeste transportmiddel unntatt fly.
Kilde: Statistisk sentralbyrå